

Jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću

Šumiga, Antonio

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:199:367777>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-20**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu
Pravni fakultet
Katedra za trgovačko pravo i pravo društava

Antonio Šumiga

**JEDNOSTAVNO DRUŠTVO S
OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU**

Diplomski rad

Mentor: doc. dr. sc. Antun Bilić

Zagreb, srpanj 2023.

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Razlozi za osnivanje jednostavnog društva s ograničenom odgovornošću	1
3. Sloboda poslovnog nastana	2
4. Jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću u komparativnom pravu - Velika Britanija i Njemačka	4
5. Osnivanje jednostavnog društva s ograničenom odgovornošću	7
6. Bitna obilježja jednostavnog društva s ograničenom odgovornošću.....	9
6.1. Temeljni kapital i poslovni udjeli.....	9
6.2. Rezerve društva	10
6.3. Ustroj	12
6.3.1. Uprava	12
6.3.2. Skupština.....	13
6.4. Tvrtka i predmet poslovanja.....	14
7. Porezno-pravni aspekti j.d.o.o.-a.....	15
8. Statistički podaci j.d.o.o.-a u Republici Hrvatskoj.....	17
9. Prestanak jednostavnog društva s ograničenom odgovornošću	18
9.1. Prestanak po skraćenom postupku	19
9.2. Likvidacija	20
9.3. Stečaj j.d.o.o.-a	20
Zaključak.....	22
Literatura.....	24

SAŽETAK

Potaknut ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju hrvatski zakonodavac odlučio je modernizirati pravo društava kako bi hrvatski poduzetnici lakše djelovali na novom, sada jedinstvenom europskom tržištu. Rezultat modernizacije je uvođenje jednostavnog društva s ograničenom odgovornošću u hrvatski pravni sustav. Ne radi se o novom obliku društva, već o društvu s ograničenom odgovornošću koje ima određene posebnosti, pa se sukladno tome na njega primjenjuju sve odredbe koje vrijede za d.o.o., osim ako ZTD-om nije propisano što drugo. Kroz rad se prikazuju razlozi za njegovo uvođenje, a nakon toga daje se uvid u takav oblik društva u Njemačkoj i Velikoj Britaniji. Posebnost ovog oblika društva je propisan nizak temeljni kapital kako bi se omogućilo novim poduzetnicima koji ne raspolažu velikim kapitalom ulazak u poduzetništvo. Kako bi olakšao osnivanje društva, hrvatski zakonodavac se odlučio na obrasce zapisnika koji su priloženi ZTD-u, a sastavlja ih javni bilježnik. Izmjenama i dopunama ZTD-a 2019. godine uvodi se mogućnost prestanka društva po skraćenom postupku bez likvidacije, čime su uvedene pozitivne promjene u vidu smanjenih troškova prestanka društva.

Ključne riječi: jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću, razlozi uvođenja, bitna obilježja, porezno-pravni aspekti, obrasci zapisnika, prestanak jednostavnog društva s ograničenom odgovornošću.

ABSTRACT

Encouraged by the accession of the Republic of Croatia to the European Union, the Croatian legislator decided to modernize company law so that Croatian entrepreneurs could operate more easily in the new, now unified European market. The result of modernization is introducing a simple company with limited liability into the Croatian legal system. It is not a new form of a company but a limited liability company with certain peculiarities, so accordingly, all the provisions that apply to LLC are valid unless the ZTD stipulates otherwise. The paper presents the reasons for its introduction and then gives an insight into this form of society in Germany and Great Britain. The special feature of this form of company is the prescribed low share capital to enable new entrepreneurs who do not have large capital to enter into entrepreneurship. To facilitate the establishment of a company, the Croatian legislator decided on the minute forms attached to the ZTD, which are drawn up by a notary public. Changes and amendments to the ZTD in 2019 introduced the possibility of terminating the company by abbreviated procedure without liquidation, which introduced positive changes in the form of reduced costs of closing the company.

Keywords: simple limited liability company, reasons for introduction, essential characteristics, tax-legal aspects, minutes forms, termination of a simple limited liability company.

Izjava o izvornosti

Ja, Antonio Šumiga pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor diplomskog rada te da u radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova te da se prilikom izrade rada nisam koristio drugim izvorima do onih navedenih u radu.

Antonio Šumiga, v.r.

1. Uvod

Jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću (j.d.o.o.) u hrvatskom pravnom sustavu nije postojalo sve do 2012. godine. Tada, Izmjenama i dopunama Zakona o trgovačkim društvima (dalje u tekstu: ZTD) iz 2012. godine, uvedena je mogućnost osnivanja takvog oblika društva. Premda su već ranije prilikom izmjena i dopuna ZTD-a 2009. godine postojali prijedlozi i želje da se uvede mogućnost osnivanja j.d.o.o.-a kod nas, one nisu prihvaćene. Vjerovalo se da u tom trenutku isto nije bilo potrebno. Ipak, samo nekoliko godina kasnije okolnosti su se promijenile, te smo po uzoru na druge zemlje u Europskoj uniji uveli mogućnost osnivanja takvog društva.

2. Razlozi za osnivanje jednostavnog društva s ograničenom odgovornošću

Za razumijevanje razloga za uvođenje jednostavnog društva s ograničenom odgovornošću, važno je shvatiti kontekst vremena u kojem se uvodi ova novina. Ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju, hrvatsko zakonodavstvo moralo je prihvatiti određene promjene kako bi hrvatski poduzetnici mogli lakše djelovati na novom, sada jedinstvenom, europskom tržištu. U suprotnom, oni ne bi bili konkurentni na novom tržištu s jedne strane, a Hrvatska, kao zemlja ulaganja, postala bi neprivlačna poduzetnicima iz drugih zemalja članica zbog neujednačenog zakonodavstva, prakse, ali i prevelikih troškova. Naime, ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju, trgovačka društva koja su osnovana u bilo kojoj državi članici djeluju potpuno slobodno i na području Republike Hrvatske zbog slobode poslovnog nastana, ali moraju djelovati u skladu s nacionalnim pravom države u kojoj se djelatnost obavlja. Drugim riječima, poduzetnik iz Republike Hrvatske mogao bi se odlučiti osnovati jednostavno društvo u bilo kojoj drugoj državi članici gdje mu je to financijski povoljnije, a potom osnovati u Republici Hrvatskoj podružnicu i preko nje obavljati sve poslovne aktivnosti u ovoj zemlji. Premda naizgled društvo posluje u Republici Hrvatskoj, ono je zapravo gospodarski subjekt države u kojoj je takvo društvo osnovano. S obzirom na navedeno, hrvatsko gospodarstvo moglo bi se naći u nepovoljnom položaju u odnosu na gospodarstvo drugih država članica, gdje su uvjeti za osnivanje i obavljanje djelatnosti povoljniji. Upravo iz tog razloga bilo je nužno uskladiti hrvatsko zakonodavstvo s europskim. Drugi važan razlog za uvođenje ovakvog društva je to što je osnivanje društva vrlo jednostavno i brzo, bez potrebe za velikim prethodnim

kapitalom. Najniži iznos temeljnog kapitala koji je potreban za osnivanje j.d.o.o.-a je vrlo nizak. Prije uvođenja eura iznosio je 10 kuna, a prelaskom Republike Hrvatske na novu valutu, on iznosi samo 1 euro. Time se potiče i daje prilika mladim ulagačima i poduzetnicima da osnuju jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću jer za njihovo osnivanje nije potreban veći kapital. S druge strane, blagodat ovog društva je to što njegovi osnivači ne snose rizik poslovanja cijelom svojom imovinom. Naime, članovi društva ne odgovaraju za obveze društva cjelokupnom svojom imovinom, koja je odvojena od imovine gospodarskog subjekta, što je velika prednost u odnosu na osnivanje obrta, gdje takve blagodati nema. Ipak, postoje situacije kada će odgovarati i članovi društva, a radi se o proboju pravne osobnosti. Spomenuto je kako je na međunarodnoj razini presudan ulazak Republike Hrvatske u punopravno članstvo EU. Promotrimo li na nacionalnoj razini vrijeme raspravljanja o ovoj novini, a naposljetku i trenutak uvođenja, u Hrvatskoj u tom razdoblju vlada kriza i velika nezaposlenost, koja je bila na razini od oko 300 000 nezaposlenih. Upravo iz tog razloga, prilikom raspravljanja o izmjenama i dopunama ZTD-a, mnogi su inzistirali na hitnoj proceduri kako bi zakon što prije bio izglasan i stupio na snagu dajući priliku mladim poduzetnicima da iskoriste novi oblik društva, s niskim temeljnim kapitalom i lakim osnivanjem, preko kojeg bi mogli obavljati poduzetničku djelatnost kako bi pokušali riješiti pitanje svoje egzistencije.

3. Sloboda poslovnog nastana

Kao jedan od razloga za uvođenje j.d.o.o.-a u hrvatski pravni sustav istaknut je ulazak Republike Hrvatske u Europsku uniju. Već je spomenuto da sloboda poslovnog nastana omogućuje svim pravnim osobama slobodno poslovanje na području cijele Europske unije. To je omogućeno kroz praksu Europskog suda, koji je u razdoblju od nekoliko godina u raznim predmetima priznao društvima, koji su osnovani na temelju zakona jedne države članice, pravnu osobnost i na području druge države članice, a naposljetku i na području cijele EU čime se ujedno napušta teorija sjedišta i prihvaća teorija osnivanja. Presude koje su imale najveći značaj su u predmetima Centros¹ i Überseering², a daljnji razvoj i modernizaciju zakonodavnog sustava Europske unije

¹ Odluka br. C-212/97, od 9.3.1999.

² Odluka br. C-208/00, od 5.11.2002.

označavale su presude Inspire Art³ i SEVIC⁴. Sudska odluka u predmetu Centros označavala je početak promjene u europskoj sudskoj praksi. U predmetu se radilo o društvu Cetros Ltd. iz Danske, a koje je osnovano u Velikoj Britaniji. Postavilo se pitanje može li se uskratiti sloboda poslovnog nastana ako se ono koristi samo s jednim ciljem, a to je zaobilaženje pravnog poretka države u kojoj su uvjeti nepovoljniji. „Sud je svojom presudom utvrdio kako je primjena teorije stvarnog sjedišta protivna slobodi poslovnog nastana, te kako se u konkretnom slučaju ne može odbiti registracija društva u danski sudski registar čime je omogućeno osnivanje trgovačkih društava u državi članici sa osnivačima, povoljnijim pravnim poretkom te kasniji prijenos stvarnog sjedišta u drugu državu članicu.“⁵ Učinke navedene presude nije trebalo čekati dugo. „...prosječna brojka osnivanja Ltd.-a u Velikoj Britaniji nakon donošenja sudske presude u ovom slučaju popela sa 146 osnovanih Ltd.-a godišnje na 671 osnovan Ltd. godišnje.“⁶ Presuda u predmetu Centros naglasila je slobodu osnivanja trgovačkog društva na području cijele EU. Društvo koje je valjano osnovano u bilo kojoj državi članici, odnosno po pravu bilo koje države članice EU, mora biti priznata i u svim ostalim državama članicama EU. Dakle, iako se stvarno sjedište društva nalazi izvan države u kojoj društvo obavlja svoju gospodarsku djelatnost, ako je ono osnovano u određenoj državi u skladu s njezinim nacionalnim pravom, niti jedna druga država članica ne može tom društvu, ni njegovoj podružnici koja je valjano osnovana, oduzeti pravnu sposobnost. U predmetu Überseering Europski sud potvrdio je navedeno pri prijenosu stvarnog sjedišta na području cijele Europske unije. Odluka u predmetu Inspire Art također je potvrdila sve ranije navedeno, bazirajući se na slobodi poslovnog nastana i primjeni teorije osnivanja, međutim, istodobno je i zabranjeno nametanje otegotnih okolnosti trgovačkom društvu od strane država članica u kojima društvo želi osnovati podružnicu. U predmetu SEVIC Systems AG još jednom je potvrđena teorija osnivanja, ali je omogućeno i pripajanje i spajanje društava koja su valjano osnovana u različitim članicama EU.

³ Odluka br. C-167/01, od 30.9.2003.

⁴ Odluka br. C-411/03, od 23.12.2005.

⁵ Gongeta, Sanja. "Promjene regulatornog okvira njemačkog društva s ograničenom odgovornošću kao posljedica regulatorne konkurencije u području prava društava među državama članicama Europske unije." Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 35, br. 2, 2014, str. 825.

⁶ Ibid.

4. Jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću u komparativnom pravu - Velika Britanija i Njemačka

Jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću uvedeno je u hrvatski pravni sustav po uzoru na društva kakva postoje i u drugim zemljama Europske unije. Poticaj za osnivanje društva s temeljnim kapitalom znatno nižim od najmanjeg propisanog za društva s ograničenom odgovornošću počinje u Velikoj Britaniji. Engleski oblik društva s ograničenom odgovornošću naziva se Private Company Limited by Shares, skraćeno Limited ili Ltd., a regulira ga Companies Act.⁷ Taj zakon je moderniziran 2006. godine kako bi se olakšao ulazak u poduzetničke vode malim i srednjim poduzetnicima na lagan i jeftin način, pa se tako uvodi pojednostavljen d.o.o. Ono se osnuje praktički bez kapitala i nakon toga može poslovati u svim državama članicama Europske unije. S obzirom na mogućnost legalnog poslovanja u cijeloj Europskoj uniji i to sa znatnom nižim troškovima osnivanja i gotovo nepostojećim temeljnim kapitalom, poduzetnici drugih zemalja odlučili su osnovati takvo društvo u Velikoj Britaniji, a zatim poslovati u državi članici čiji su državljani. Olakšavanje osnivanja i samog poslovanja takvog društva doveli su Veliku Britaniju u zavidan položaj u odnosu na druge zemlje članice EU. Naime, u samo tri godine, od 2003. pa do 2006. godine, osnovano je preko 67.000 novih Ltd.-ova koji nisu izvorno poslovali u Velikoj Britaniji, odnosno stvarno sjedište bilo je u drugoj državi članici.⁸ Nakon što su države članice shvatile da će takva praksa imati negativan utjecaj na njihovo gospodarstvo, odlučile su ponuditi alternativu u svojoj državi, odnosno pružile su mogućnost da se i u njima osnuje takav oblik društva s ograničenom odgovornošću sa znatno nižim temeljnim kapitalom. S vremenom, države članice Europske unije počele su se natjecati u tome tko će pružiti povoljnije uvjete i tako privući više poduzetnika u svoju zemlju. Gotovo sve države članice EU odlučile su osnovati društvo s ograničenom odgovornošću (dalje u tekstu: d.o.o.) na pojednostavljen način, a temeljna razlika između država uglavnom se odnosi na iznos temeljnog kapitala koji je potreban za njegovo osnivanje. Država koja je prva osjetila gospodarske posljedice, odnosno odljev poduzetničke aktivnosti i odlučila reagirati nakon što su njezini poduzetnici sve više počeli osnivati Ltd. u Velikoj Britaniji je Njemačka. Vrijedi napomenuti kako je to država iz koje izvorno potječe

⁷ Ibid., str. 835.

⁸ Becht, Marcus, Mayer, Colin, Wagner, Hannes: Where do firms incorporate? Deregulation and the cost of entry, Journal of Corporate Finance, 14 (2008), str. 242.

društvo s ograničenom odgovornošću, a ono je nastalo čistom zakonodavnom intervencijom, a tek nakon toga se proširilo i na druge države, odnosno u druge pravne sustave. Najznačajnija reforma u kontekstu novog oblika d.o.o.-a je reforma njemačkog Zakona društva s ograničenom odgovornošću (GmbH – Gesetz) koja se dogodila 1.11.2008. stupanjem na snagu MoMIG-a (Gesetz zur Modernisierung des GmbH-Rechts und zur Bekämpfung von Missbräuchen). Tom je reformom omogućeno osnivanje novog oblika klasičnog d.o.o.-a, mini d.o.o., odnosno Mini GmbH, punog naziva Unternehmergesellschaft ili UG – haftungsbeschränkt kao protuteža obliku pojednostavljenog d.o.o.-a kakav se razvio u Velikoj Britaniji. Ovom promjenom njemački zakonodavac omogućio je osnivanje podvrste d.o.o.-a sa smanjenim temeljnim kapitalom kako bi olakšao i ubrzao samo osnivanje, ali i podigao svoju konkurentnost na međunarodnoj razini. Najbolji pokazatelj jesu li u tome uspjeli su statistički podaci o novoosnovanim društvima od strane njemačkih poduzetnika u Velikoj Britaniji prije i nakon donošenja moderniziranog Zakona u Njemačkoj, a čija statistika im ide u prilog. „...najviše Ltd.-ova koje su osnovali njemački poduzetnici u Engleskoj bilo je u razdoblju od 2004. do ožujka 2006. godine kada im broj počinje naglo padati. Tako se u ožujku 2006. godine bilježe 1.322 novoosnovana Ltd.-a od strane njemačkih poduzetnika, dok u prosincu 2011. njihov broj iznosi svega 49.“⁹ Ukratko ćemo objasniti temeljne razlike između ove dvije podvrste d.o.o.-a. Kada govorimo o pojednostavljenom d.o.o.-u, prva asocijacija je propisan nizak temeljni kapital. U Velikoj Britaniji temeljni kapital ne može biti niži od jedne funte, a u SR Njemačkoj najniži iznos istog je jedan euro. Drugo obilježje koje je karakteristično i u hrvatskom pravnom sustavu, a koje je preuzeto upravo iz njemačkog su zakonske rezerve. Društvo je dužno imati zakonske rezerve u iznosu od jedne četvrtine godišnje financijske dobiti. Takva obveza postoji sve do kad se temeljni kapital ne povisi na 25 000 eura, kada to društvo može prerasti u klasično društvo s ograničenom odgovornošću. U Velikoj Britaniji takva odredba ne postoji. I dok je u Njemačkoj za osnivanje potreban društveni ugovor, koji se naziva Gesellschaftsvertrag, u Velikoj Britaniji ranije je bilo potrebno priložiti i statut. Ipak, takva praksa je napuštena izmjenom Companies Acta iz 2006. godine. Tom reformom taj se sustav približio njemačkom rješenju te sada zahtjeva samo društveni ugovor, Articles of Association, koji sadržava sve što je potrebno. Ono što je njemački sustav preuzeo od engleskog

⁹ Gongeta, Sanja, op.cit., str. 834.-835.

je korištenje unaprijed propisanih obrazaca. Naime, u ranijim fazama u njemačkoj tradiciji nikada se nisu koristili unaprijed propisani obrasci. MoMiG-om je prvi puta omogućeno jednostavnije i brže osnivanje mini društva s ograničenom odgovornošću uporabom obrazaca koji se nazivaju Musterprotokoll. Takav obrazac mora biti ovjeren od strane javnog bilježnika i potpisan od strane svih osnivača. U pogledu broja osnivača, u oba sustava je dovoljno da je to jedna osoba, ali postoji razlika u maksimalnom broju članova društva. Njemačko pravo ograničava broj članova na 3, bilo da se radi o fizičkim ili pravnim osobama. S druge strane, u engleskom pravu broj članova je neograničen. Važno je naglasiti kako je pri osnivanju društva u Velikoj Britaniji moguća uplata poslovnih udjela u stvarima. Štoviše, moguće je obećati da će se za društvo ili nekog drugog odraditi usluga kao ulog u društvo. U njemačkom pravu, baš kao i u hrvatskom, navedeno nije dopušteno, a udjeli moraju biti uplaćeni u cijelosti i prije registracije društva. Promotrimo li tvrtku mini društva s ograničenom odgovornošću, zaključujemo kako ono u svom nazivu mora sadržavati oznaku *Unternehmergeellschaft (haftungsbeschränkt)* ili *UG (haftungsbeschränkt)* kako bi svi u pravnom prometu, a posebno vjerovnici društva znali da se radi o društvu s propisanim niskim temeljnim kapitalom. S druge strane, u Velikoj Britaniji oznaka *limited* ili *Ltd.* koristi se za svaki oblik društva s ograničenom odgovornošću, što daje prednost tom društvu za njegove članove i osnivače u odnosu na njemački model, pa vjerovnici neće automatski znati radi li se o društvu s minimalnom razinom raspoloživog kapitala ili o klasičnom društvu s ograničenom odgovornošću. Ipak, takav propis je dvojbena stvar sa stajališta nedovoljno opreznih vjerovnika koji se u određenim situacijama možda neće moći namiriti zbog nemogućnosti plaćanja. Za kraj usporedbe, valja promotriti koliko brzo se osnivaju navedena društva u ove dvije zemlje. Ovdje je britanski oblik društva u velikoj prednosti. „...dok je za osnivanje engleskog *Ltd.-a* dovoljno 24 sata (najduže tjedan dana), prema posljednjim istraživanjima, za osnivanje mini društva s ograničenom odgovornošću i dalje je potrebno u prosjeku 44 dana do šest tjedana što ga, u tom dijelu, i dalje čini manje konkurentnim od engleskog *Ltd.-a*.“¹⁰

¹⁰ Ibid., str. 838.

5. Osnivanje jednostavnog društva s ograničenom odgovornošću

Za razliku od drugih oblika društava, j.d.o.o. može nastati samo osnivanjem. Svi drugi oblici nastajanja takvog društva su isključeni. Kada bi pokušali osnovati j.d.o.o. na drugi način, primjerice statusnim promjenama ili smanjenjem temeljnog kapitala, to bi se protivilo ograničenjima koja su propisana zakonom. Sukladno čl. 462. st. 2. ZTD-a nije dopušteno smanjiti temeljni kapital d.o.o.-a ispod najnižeg propisanog temeljnog kapitala za taj oblik društva i na taj način pretvoriti ga u j.d.o.o. Oni će to moći učiniti samo ako istodobno donesu odluku o njegovom povećanju u iznosu potrebnom da bude jednak najnižem iznosu temeljnog kapitala propisanog za d.o.o., što znači da ne može nikada doći do pretvaranja d.o.o.-a u j.d.o.o. smanjenjem temeljnog kapitala društva. Sukladno čl. 397. e. st. 1., uložci za preuzeti poslovni udio mogu se uplatiti samo u novcu čime je isključeno nastajanje j.d.o.o.-a statusnim promjenama u kojim bi se društvo osnivalo uplatom poslovnih udjela unosom stvari i prava u društvo. Iznimka od navedenih situacija bit će kada se radi o predpoduzeću društva s ograničenom odgovornošću ili nekog drugog društva. Moguće je da se članovi takvog predpoduzeća jednostavno dogovore da će umjesto upisa u sudski registar prvotno zamišljenog društva samo osnovati jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću. U ovom slučaju ne radi se o statusnoj promjeni, budući da društvo još ni ne postoji. Naime, predpoduzeće nema pravnu osobnost, steći će je tek upisom u sudski registar. Ne radi se ni o preoblikovanju, obzirom da članovi odlučuju da neće upisati društvo u sudski registar, nego osnuju j.d.o.o. Kao i kod svih drugih oblika društva, i jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću može osnovati svaka fizička ili pravna osoba. Navedeno je kako se jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću osniva na pojednostavljen način. Postavlja se pitanje kakav je to pojednostavljen način i što ga razlikuje od ostalih oblika društava. J.d.o.o. moguće je osnovati putem obrasca koji su priloženi ZTD-u. Postoje dva takva obrasca koji su označeni kao Prilog 1 i Prilog 2 ZTD-a, a koji će se od navedenih obrazaca koristiti pri osnivanju, ovisi o tome tko osniva j.d.o.o. Ako ga osniva samo jedna osoba, tada se koristi Zapisnik o osnivanju jednostavnog društva s ograničenom odgovornošću s jednim članom koji je dostupan kao Prilog 1. ZTD-a. Ako postoji više osnivača, oni će koristiti Zapisnik o osnivanju jednostavnog društva s ograničenom odgovornošću s više članova, a koji se nalazi kao Prilog 2. u ZTD-u. Obrazac predstavlja standardizirani društveni ugovor, a sastavlja ga javni bilježnik koji ujedno objašnjava

stranci smisao i posljedice davanja izjave. Svi obrasci moraju biti potpisani i ovjereni od strane javnog bilježnika, a svojim potpisom javni bilježnik potvrđuje da je stranka sposobna i ovlaštena za davanje izjave, te da se uvjerio u njezinu pravu i ozbiljnu volju. Svojim potpisom ujedno potvrđuje da su zapisnici pročitani stranci. Svi podaci koji se upisuju u obrazac zapisnika izričito su propisani i ne mogu se mijenjati. U obrazac se unose podaci o tvrtki, sjedištu društva, predmetu poslovanja, a sadrži i popis članova društva i popis članova uprave, podatke o visini temeljnog kapitala i preuzimanju poslovnih udjela, kao i podatke o snošenju troškova osnivanja društva. Prema Zakonu o sudskim pristojbama, u postupku upisa društva u sudski registar plaća se sudska pristojba.¹¹ Cijena pristojbe regulirana je Uredbom o tarifi sudskih pristojbi. Premda se za prijavu za upis u sudski registar plaća pristojba u iznosu od 13,27 eura, posebna pogodnost u vidu niže pristojbe propisana je za j.d.o.o.¹² Kako bi se dodatno olakšalo osnivanje, a istodobno smanjili troškovi osnivanja, j.d.o.o. se može osnovati na daljinu, bez punomoćnika, odnosno javnog bilježnika. Osnivanje društva na takav način je posebno propisano ZTD-om i za takvo osnivanje predviđeni su posebni obrasci koji su sastavni dio zakona.¹³ Nakon što osnivač potvrdi popunjeni obrazac, presumira se da je suglasan s njegovim sadržajem, te da je društveni ugovor ili osnivački akt sastavljen u skladu s njegovom voljom. Također, presumira se da shvaća smisao i posljedice prihvaćanja istog. „Ova zakonska presumpcija zamjenjuje ono što bi javni bilježnik morao upozoriti osnivača da je riječ o uobičajenom, klasičnom načinu osnivanja društva, kod kojeg javni bilježnik mora sudjelovati.“¹⁴ Ako se društvo osniva na daljinu, cijeli postupak vrši se elektroničkim putem, putem internetske stranice sudskog registra, a osnivači moraju imati valjanu vjerodajnicu kojom potvrđuju identitet kako bi se zajamčila visoka razina sigurnosti.

¹¹ V. čl. 2. Zakona o sudskim pristojbama, NN, br. 51/23

¹² Uredba o tarifi sudskih pristojbi, NN, br. 37-621/23, Tar. br. 25, st. 2: „Za prijavu za upis jednostavnog društva s ograničenom odgovornošću u sudski registar, plaća se pristojba od 3,98 eura“

¹³ „Društvo se osniva na daljinu sklapanjem društvenog ugovora koji više osnivača sklapa prihvaćanjem popunjenog obrasca društvenog ugovora. Ako društvo osniva jedan osnivač, društvo se osniva na temelju izjave osnivača o osnivanju društva koju osnivač daje prihvaćanjem popunjenog obrasca izjave o osnivanju društva.“ (čl. 397.c, st. 1. i 2. Zakona o trgovačkim društvima, NN, 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23, dalje: ZTD)

¹⁴ Petrović, Siniša, Ceronja, Petar: Osnove prava društava, Zagreb, Pravni fakultet, 2019., str. 204.

6. Bitna obilježja jednostavnog društva s ograničenom odgovornošću

Jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću nije poseban oblik trgovačkog društva, već se radi podtipu društva s ograničenom odgovornošću. S tim u vezi, važno je naglasiti kako se na j.d.o.o. primjenjuju sva pravila koja se odnose na društvo s ograničenom odgovornošću, osim ako ZTD-om nije drugačije određeno. Drugim riječima, j.d.o.o. možemo promatrati kao d.o.o. koje ima određene posebnosti. Radi se zapravo o obliku društva koje bi se trebalo postupno razviti u društvo s ograničenom odgovornošću. Kada će to se dogoditi, ovisi isključivo o članovima društva, zakon ne postavlja nikakva ograničenja u pogledu roka. Moguće je da to tog prijelaza nikada ni ne dođe.

6.1. Temeljni kapital i poslovni udjeli

Prilikom osnivanja, osnivači određuju temeljni kapital društva koji ujedno označava ključnu razliku između j.d.o.o.-a i d.o.o.-a. Prema ZTD-u najniži iznos temeljnog kapitala je 1,00 euro, a u slučaju da osnivač odredi iznos temeljnog kapitala niži od najniže propisanog zakonom, društvo se neće moći upisati u sudski registar. S druge strane najviši iznos temeljnog kapitala je 2499,00 eura. Ako iznos temeljnog kapitala prelazi taj iznos, odnosno bude jednak iznosu od 2500,00 eura, tada se više ne primjenjuju odredbe koje važe za j.d.o.o., već odredbe koje se primjenjuju na d.o.o. U slučaju povećanja temeljnog kapitala i prijelaza u d.o.o., j.d.o.o. može zadržati tvrtku društva. „Najniži iznos temeljnog kapitala društva je 1,00 euro, a najniži nominalni iznos poslovnog udjela 1,00 euro. Temeljni kapital i poslovni udjeli u društvu moraju glasiti na pune iznose eura.“¹⁵ Temeljni kapital dijeli se na poslovne udjele. „Zbroj nominalnog iznosa poslovnih udjela mora odgovarati temeljnom kapitalu društva.“¹⁶ Svaki iznos od jednog eura nominalnog iznosa poslovnog udjela daje članu pravo na jedan glas, i to sve dok se temeljni kapital ne poveća na najniži iznos temeljnog kapitala d.o.o.-a. U tom trenutku, više neće vrijediti posebna pravila za j.d.o.o., pa sukladno tome treba primijeniti opće pravilo o pravu glasa u skupštini u d.o.o.-u prema kojem svakih 10,00 eura poslovnog udjela daje pravo na jedan glas. Tek nakon što su

¹⁵ Čl. 390.a, st. 3. ZTD-a

¹⁶ Barbić, Jakša, Pravo društava, Knjiga druga, Društva kapitala, Organizator, 2020.

u potpunosti uplaćeni ulozi za sve preuzete poslovne udjele, podnosi se prijava za upis društva u sudski registar. Posebnost u odnosu na d.o.o. dolazi do izražaja i u uplati poslovnih udjela. Naime, ulozi za preuzete poslovne udjele moraju se uplatiti u novcu. Drugim riječima, zabranjeno je ulaganje stvari i prava u društvo. S obzirom na navedeno, postavilo se pitanje je li dopušteno prikriveno ulaganje stvari i prava u jednostavnom društvu s ograničenom odgovornošću. Naime, u čl. 398. st. 4. ZTD-a propisano je: „Ako se ulog nekog člana društva u novcu gospodarski ili na temelju onoga što je ugovoreno u vezi s preuzimanjem obveze uplate u potpunosti ili djelomično smatra ulaganjem stvari ili prava (prikriveno ulaganje stvari i prava), to ga ne oslobađa obveze uplate uloga“ te se nastavlja „...u obvezu člana društva da uplati ulog u novcu uračunava se vrijednost stvari ili prava u vrijeme podnošenja prijave za upis u sudski registar ili u vrijeme prijenosa stvari i prava društvu ako taj prijenos bude nakon toga.“ U ovakvim situacijama društvo sklapa pravni posao sa članom društva kojim društvo stječe stvar ili pravo, član mora svakako uplatiti iznos poslovnog udjela u novcu, ali zatim društvo članu kao naknadu za ugovoreno vraća uplaćeni novac, čime se de facto unos stvari ili prava pretvara u sredstvo uplate poslovnog udjela.

6.2. Rezerve društva

U prethodnom poglavlju spomenuto je kako j.d.o.o. ima propisano nizak temeljni kapital. U takvoj situaciji postoji opasnost za vjerovnike društva da se neće moći namiriti. Druga važna okolnost je to što, kao i sva društva kapitala, ni ovdje članovi društva ne odgovaraju za obveze društva. Iznimka je proboj pravne osobnosti u kojoj dolazi do odgovornosti članova društva upravo zbog spomenutog razloga, jer zloupotrebljavaju okolnost da za obveze društva ne odgovaraju.¹⁷ U toj situaciji, zakon daje prednost zaštiti vjerovnika pored načelne neodgovornosti članova društva za obveze društva. Ipak, obzirom da j.d.o.o. ima propisan izrazito nizak temeljni kapital, što bi moglo odbiti potencijalne poslovne partnere, zakon je propisao dodatnu zaštitu vjerovnika u vidu obveze društva da unosi dio dobiti u zakonske rezerve. „Društvo mora imati zakonske rezerve u koje mora unijeti četvrtinu iznosa dobiti društva iskazane u godišnjim financijskim izvješćima umanjene za iznos gubitka iz prethodne

¹⁷ V. čl.10. st. 3. ZTD-a

godine.“¹⁸ Kod j.d.o.o.-a zakon je propisao obvezu unosa upravo iz razloga kako bi društvo imalo sredstva kojim odgovara za svoje obveze vjerovnicima. Kada takva obveza ne bi postojala, članovi društva mogli bi sebi isplatiti cjelokupnu dobit putem dividendi, uslijed čega bi vjerovnici ostali nenamireni. Uslijed načelne neodgovornosti članova društva za obveze društva, vjerovnici bi ostali nezaštićeni, a ne bi se mogli namiriti od članova društva. Upravo iz tog razloga zakon propisuje takvu obvezu, kako bi društvo održalo financijsku snagu i stabilnost, a ujedno i pružilo zaštitu vjerovnicima. Već je spomenuto kako je j.d.o.o. samo prijelazni oblik društva u društvo s ograničenom odgovornošću. Upravo spomenuta obveza unošenja dijela dobiti u zakonske rezerve je jedan od razloga koji potiče članove društva da sazovu skupštinu društva, povećaju temeljni kapital i prerastu u d.o.o. Naime, zakonske rezerve, koje su propisane za j.d.o.o., ne mogu se koristiti za isplatu članovima društva. Međutim, kada j.d.o.o. preraste u d.o.o., više ne postoji obveza, odnosno, danom upisa povećanja temeljnog kapitala u sudski registar ne postoji više obveza unosa dijela dobiti u zakonske rezerve čime se postiže da članovi društva putem dividendi isplate sebi taj iznos. Upravo zato, članovima društva može biti u interesu da što prije prerastu u klasični d.o.o. kako bi se spomenuta dobit mogla isplatiti njima putem dividendi. Sukladno članku 390.a stavak 5. ZTD-a: „Zakonske rezerve smiju se upotrijebiti:

- 1) za povećanje temeljnog kapitala pretvaranjem rezervi u temeljni kapital društva,
- 2) za pokriće gubitka iskazanog za godinu za koju se podnose godišnja financijska izvješća ako nije pokriven iz dobiti prethodne godine i
- 3) za pokriće gubitka iskazanog za prethodnu godinu ako nije pokriven iz dobiti iskazane u godišnjim financijskim izvješćima za godinu za koju se podnose.“

Drugim riječima, navedena sredstva mogu se koristiti samo za povećanje temeljnog kapitala ili pokriće godišnjeg ili prenesenog gubitka. Postavlja se pitanje koje su sankcije ako j.d.o.o. ne unese u zakonske rezerve dio dobiti koji je obvezan. „Ne unese li društvo u zakonske rezerve iznose dobiti na koje je obvezno, ništetna je odluka skupštine kojom su utvrđena financijska izvješća u kojima nije iskazano da je to učinjeno i odluka skupštine o upotrebi dobiti donesena na temelju spomenute ništetne odluke“¹⁹ U takvoj situaciji društvo može postaviti zahtjev prema članovima kojima su

¹⁸ Čl. 390.a st. 5. ZTD-a

¹⁹ Čl. 359. st. 1. t. 3 i st. 2. u svezi s čl. 448. ZTD-a

izvršene nedopuštene isplate što je regulirano u ZTD-u.²⁰ Osim zakonskih rezervi, j.d.o.o. može imati i rezerve kao sva ostala društva s ograničenom odgovornošću. Rezerve za vlastite poslovne udjele i rezerve kapitala su zadane, dok u slučaju ostalih rezervi društvo samo odlučuje hoće li i koliko od iznosa dobiti unijeti u rezerve ili će taj iznos zadržati kao dobit.

6.3. Ustroj

Društvo s ograničenom odgovornošću mora imati upravu i skupštinu društva. S druge strane, kao fakultativni organ propisan je nadzorni odbor.²¹ Obzirom da je jedna od temeljnih razlika j.d.o.o.-a u odnosu na klasičan d.o.o. broj članova društva i članova uprave, promotrimo li čl. 434. ZTD-a, možemo zaključiti da ovaj oblik društva nema nadzorni odbor, pa se sukladno tome j.d.o.o.-a sastoji od:

- 1) Uprave
- 2) Skupštine

6.3.1. Uprava

Upravu čini samo jedan član, direktor, koji društvo zastupa samostalno i neograničeno. On je osoba koja je odgovorna za poslovanje društva, a svoje imenovanje prihvaća već u obrascu sa strogo formuliranom izjavom jedinog člana uprave društva o prihvaćanju imenovanja koji je sastavni dio zapisnika o osnivanju jednostavnog društva s ograničenom odgovornošću. S obzirom da za j.d.o.o. nije propisano ništa drugo, ovlast uprave da zastupa društvo proizlazi iz općih odredbi ZTD-a o zastupanju: „Uprava zastupa društvo. U tome je ovlaštena poduzimati sve pravne radnje zastupanja u poslovima, pred sudom i drugim organima vlasti.“²² Zakonom su

²⁰ Čl. 407. st. 2. ZTD-a: „Članovi društva kojima društvo nešto isplati protivno propisima ovoga Zakona, odredbama društvenog ugovora ili odlukama društva, dužni su primljene isplate vratiti društvu.“

²¹ V. čl. 434. ZTD-a

²² Čl. 241. ZTD-a

propisane i zapreke za imenovanje za člana uprave.²³ Kada nastupe takve okolnosti, članstvo u upravi prestaje ex lege. Ako za spomenute okolnosti sazna registarski sud, po službenoj dužnosti će upisati da je takvom članu uprave prestalo članstvo, te će o tome obavijestiti društvo.

6.3.2. Skupština

U organizaciji društva, skupština je organ u kojem članovi društva izražavaju svoju volju i na taj način ostvaruju svoja članska prava. Za koja pitanja će sve skupština biti nadležna određuje se društvenim ugovorom, ali ipak, zakon određuje poslove koji su uvijek u nadležnosti skupštine. U takve nadležnosti spadaju donošenje odluka o financijskim izvješćima društva, upotrebi ostvarene dobiti i pokrivanju gubitka, davanju razrješnice članovima uprave, povratu dodatnih uplata novca članovima društva, postavljanju zahtjeva za naknadu štete koje društvo može imati protiv članova uprave i zamjenika članova uprave, odluka o imenovanju zastupnika u sudskom postupku ako društvo ne mogu zastupati članovi uprave. U roku od dvije godine od upisa društva u sudski registar, u takve poslove spada i sklapanje ugovora kojima društvo treba trajno steći stvari ili prava za neki svoj pogon za koje se plaća protuvrijednost koja je viša od vrijednosti petine temeljnog kapitala društva kao i o izmjeni takvih ugovora na teret društva, što je uvjet za njihovu valjanost, osim kada je riječ o stjecanju u ovršnom postupku. Takva se odluka treba donijeti s većinom od tri četvrtine glasova.²⁴ Skupštinu saziva uprava društva, odnosno direktor, najmanje jednom godišnje, kao i onda kada je to važno za društvo. Za razliku od d.o.o.-a kod kojeg je propisano da se skupština mora sazvati kada se uoči gubitak u društvu u visini polovine temeljnog kapitala, kod j.d.o.o.-a takva odredba ne bi imala smisla obzirom da je propisan

²³ „...Članom uprave ne može biti osoba:

1. koja je kažnjena za kazneno djelo pranja novca, financiranja terorizma, zlouporabe povjerenja u gospodarskom poslovanju, prijevare u gospodarskom poslovanju, prouzročenja stečaja, pogodovanja vjerovnika ili povrede obveze vođenja trgovačkih i poslovnih knjiga iz Kaznenog zakona Republike Hrvatske ili ranije važeća kaznena djela zlouporabe stečaja i zlouporabe u postupku stečaja, i to za vrijeme dok traju pravne posljedice osude, kao i kojoj je uvedena međunarodna mjera ograničavanja raspolaganja imovinom, dok je takva mjera na snazi ili
2. koja je kažnjena za kazneno djelo neke druge države koje po svojim bitnim obilježjima odgovara kaznenim djelima iz točke 1. ovoga stavka
3. protiv koje je izrečena mjera sigurnosti zabrane obavljanja zanimanja koje je u potpunosti ili djelomično obuhvaćeno predmetom poslovanja društva za vrijeme dok traje ta zabrana.
4. kojoj je u drugoj državi zabranjeno obavljanje zanimanja koje je u potpunosti ili djelomično obuhvaćeno predmetom poslovanja društva za vrijeme trajanja zabrane.“ (čl. 239. st. 2. ZTD-a)

²⁴ V. čl. 441. st. 2. ZTD-a

temeljni kapital j.d.o.o.-a izrazito nizak. Shodno tome, j.d.o.o. može uvijek biti u takvom stanju, pa je zakonodavac takvu opću odredbu zamijenio odredbom *lex specialis*. „Prijeti li društvu nesposobnost za plaćanje, mora se odmah sazvati skupština društva.“²⁵ Na toj skupštini društva članovi bi trebali usvojiti odluke za protumjere. Navedeno možemo promatrati kao prednost sa stajališta članova društva, međutim, isto je problematično sa stajališta vjerovnika društva. Obrasci ugovora koji služe kao temeljni osnivački akt vrlo sažeto reguliraju međusobna prava i obveze članova društva, pa neki autori ističu dalekosežne negativne učinke u situacijama kada ni sami obrasci, dakle temeljni osnivački akt, a ni ZTD ne predviđaju rješenja za međusobne sporove između članova društva, što će dovesti do novih komplikacija.²⁶

6.4. Tvrтка i predmet poslovanja

Kako bi se u pravnom prometu dalo do znanja da se radi o društvu s manjim iznosom temeljnog kapitala od uobičajenog, tvrtka takvog društva mora sadržavati riječi „jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću“ ili oznaku „j.d.o.o.“ Hrvatski zakonodavac time je odlučio slijediti njemački pristup koji također propisuje obvezu navođenja riječi ili oznake kako bi pružio zaštitu svima, a ponajprije vjerovnicima društva u poslovanju s takvim društvom. Ukoliko se navedeno ne bi naznačilo, registarski sud ne bi dozvolio, odnosno, odbio bi upis u sudski registar. Društvo može imati skraćenu tvrtku. Opće pravilo je da se tvrtka društva mijenja na način određen izjavom o osnivanju društva, društvenim ugovorom ili statutom društva. Međutim, s obzirom na strogo formulirane obrasce zapisnika u kojima nije moguće predvidjeti način izmjene tvrtke, ista će se moći promijeniti na isti način kako se mijenja društveni ugovor ili izjava o osnivanju društva, a to je odlukom skupštine. „Društveni ugovor može se izmijeniti samo odlukom članova društva. Odluka mora biti u obliku javnobilježničkog akta, privatne isprave koju potvrdi javni bilježnik ili javnobilježničkog zapisnika.“²⁷ Prilikom osnivanja društva koriste se standardizirani obrasci u kojim postoje samo tri mjesta za navođenje predmeta poslovanja društva, ali to ne znači da društvo može obavljati samo tri djelatnosti. Javni bilježnik može unijeti u obrazac

²⁵ Čl. 390.a st. 6. ZTD-a

²⁶ Akšamović, Dubravka: Jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću, Informator, br. 6125., 2011., str. 11

²⁷ Čl. 454. st.1. ZTD-a

zapisnika onoliko djelatnosti koliko osnivači žele. J.d.o.o. može imati svaki dopušten predmet poslovanja kao i d.o.o. Ograničenja postoje samo za obavljanje onih djelatnosti kod kojih postoji poseban uvjet u vidu najnižeg iznosa temeljnog kapitala, a kojem j.d.o.o. ne udovoljava. Članovi društva mogu izmijeniti predmet poslovanja svojom odlukom u bilo kojem trenutku.

7. Porezno-pravni aspekti j.d.o.o.-a

Kako je temeljni cilj jednostavnog društva s ograničenom odgovornošću olakšati ulazak u takav oblik društva mladim osnivačima s nedovoljno vlastitog kapitala, potrebno je proučiti i kako hrvatski porezni sustav, koji nije previše naklonjen poduzetnicima, tretira takvo društvo. Prvenstveno treba proučiti kakve namete zakon stavlja takvom društvu. Prema Zakonu o porezu na dobit, j.d.o.o. je obveznik plaćanja poreza.²⁸ To znači da će nakon upisa društva u sudski registar biti potrebna prijava i nadležnoj poreznoj upravi prema sjedištu društva radi upisa u registar obveznika poreza na dobit. U toj prijavi, potrebno je između ostalog priložiti i prijavu društva na Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje (HZMO) i Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje (HZZO). Jedini član uprave društva može, ali i ne mora biti osiguran na mirovinsko i zdravstveno osiguranje kao član uprave. Naime, on ne mora biti u radnom odnosu u društvu, pa sukladno tome neće biti prijavljen na navedena osiguranja. Jedino ako nije osiguran po drugoj osnovi na navedena obvezatna osiguranja, sukladno članku 9. Zakona o doprinosima, bit će osiguran na mirovinsko i zdravstveno osiguranje kao član uprave društva. Prijavu na obvezatna osiguranja podnosi poslodavac najkasnije 15 dana od početka obavljanja djelatnosti, a član uprave morat će sklopiti ugovor o radu s društvom. S obzirom da je takav član uprave u radnom odnosu u društvu, on će biti i obveznik plaćanja poreza na dohodak od nesamostalne djelatnosti. S druge strane, član uprave koji nije u radnom odnosu u društvu, može sklopiti umjesto ugovora o radu menadžerski ugovor, ali će u tom slučaju biti

²⁸ „(1) Porezni obveznik je trgovačko društvo i druga pravna i fizička osoba rezident Republike Hrvatske koja gospodarsku djelatnost obavlja samostalno, trajno i radi ostvarivanja dobiti, dohotka ili prihoda ili drugih gospodarskih procjenjivih koristi.
(2) Porezni obveznik je i tuzemna poslovna jedinica inozemnog poduzetnika (nerezident).“ (čl. 2. st. 1. i 2. Zakona o porezu na dobit, NN, br. 177/2004, 90/2005, 57/2006, 80/2010, 22/2012, 146/2008, 148/2013, 143/2014, 50/2016, 115/2016, 106/2018, 121/2019, 32/2020, 138/2020, 114/2022)

samostalni osiguranik. Može se sklopiti menadžerski ugovor uz istodobno zasnivanje radnog odnosa. Osim toga, članu uprave stoji na raspolaganju sklapanje dva odvojena ugovora, ugovor o radu i menadžerski ugovor. Unazad nekoliko godina menadžerski ugovori su postali iznimno popularni, ali većina članova uprave j.d.o.o.-a i dalje preferira ugovor o radu iz jednostavnog razloga što im pruža bolju zaštitu sa stajališta radnog prava. Naime, menadžerski ugovor nije klasičan ugovor o radu, već ima obilježja ugovora o djelu, ali on spada u inominantne ugovore, odnosno ugovore koji nisu zakonski regulirani u našem pravu što dovodi do čestih sudskih sporova. Društvo se mora prijaviti u registar obveznika poreza na dodatnu vrijednost. Treba istaknuti kako ovakvo društvo neće uvijek biti obveznik plaćanja poreza na dodanu vrijednost. Sukladno članku 90. st. 1. Zakona o porezu na dodatnu vrijednost, mali porezni obveznici, čija vrijednost isporuka dobara ili obavljenih usluga u prethodnoj ili tekućoj kalendarskoj godini nije bila veća od 39.816,84 eura, imaju pravo na oslobođenje od plaćanja PDV-a. U tom slučaju oni ne iskazuju PDV na izdanim računima, ali shodno tome nemaju pravo na odbitak pretporeza.²⁹ Ipak, porezni obveznik može zatražiti od Porezne uprave da se na njega navedeno ne primjenjuje, što ga obvezuje na redoviti postupak oporezivanja sljedeće tri kalendarske godine. Ako član uprave zloupotrebljava svoje ovlasti što dovodi do nemogućnosti naplate poreznih davanja društva, odgovarat će kao porezni jamac za obveze iz porezno-dužničkog odnosa, a navedeno će rješenjem utvrditi Porezna uprava. „Treba napomenuti da u tom slučaju, iako je odgovornost člana uprave zapravo preuzeta iz odredbi Zakona o trgovačkim društvima o proboju pravne osobnosti, odluku o takvoj činjenici donosi tijelo uprave, a ne sud.“³⁰ To proizlazi iz čl. 29. Općeg poreznog zakona, a radi se zapravo o proboju pravne osobnosti. Razlika između odredbi o proboju pravne osobnosti u ZTD-u i Općem poreznom zakonu ogleda se i u odgovornosti direktora. Dok prema ZTD-u takva odgovornost postoji samo glede članova društva, Opći porezni zakon navedenom odredbom obuhvatio je i direktore društva. Ako društvo odluči dobit isplatiti članu društva, prvo će platiti porez na dobit, a nakon što odluči ostatak iznosa isplatiti članu, na navedeni iznos će platiti još porez

²⁹ Čl. 90. st. 2. Zakona o porezu na dodanu vrijednost, NN, br. 73/2013, 99/2013, 148/2013, 153/2013, 143/2014, 115/2016, 106/2018, 121/2019, 138/2020, 39/2022, 113/2022, 33/2023

³⁰ <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/jednostavno-drustvo-s-ogranicenom-odgovornoscu-13918>

na dohodak i prirez. Nakon navedenog oporezivanja, dobiveni iznos predstavlja neto iznos koji se isplaćuje članu društva.

8. Statistički podaci j.d.o.o.-a u Republici Hrvatskoj

U ranijim poglavljima navedeno je kako je omogućavanje osnivanja lakšeg, jednostavnijeg i bržeg podtipa društva s ograničenom odgovornošću u ostalim državama članicama imalo pozitivne učinke i dovelo do znatnog porasta osnivanja ovakvih oblika društava. Promotrimo li statističke podatke Državnog zavoda za statistiku, možemo primijetiti da se ni Republika Hrvatska u tom smislu ne razlikuje od ostatka Europe. Poduzetnici su, vidjevši brojne prednosti osnivanja ovakvog oblika društva, sve češće posezali upravo za njime, a sve manje za klasičnim društvom s ograničenom odgovornošću ili obrtom, koji su do tada imali primat. Samo tri mjeseca nakon osnivanja, odnosno na početku 2013. godine, u Hrvatskoj je bilo aktivno 1920 j.d.o.o.-a. Danas, malo više od deset godina nakon uvođenja j.d.o.o.-a u naš pravni sustav, ukupno je registrirano 67.403 j.d.o.o.-a, od čega je 35.154 aktivno.³¹ Registrirana jednostavna društva s ograničenom odgovornošću, baš kao i aktivna bilježe kontinuiran porast u zadnjih pet godina. Promotrimo li njihovo osnivanje i broj po županijama najmanje osnovanih j.d.o.o.-a je u Ličko-senjskoj županiji, 581, s danom 31.12.2022. Zatim slijedi Požeško-slavonska i Virovitičko-podravska županija. Sve ostale županije imaju više od tisuću osnovanih j.d.o.o.-a i relativno su ravnomjerno raspoređeni po cijeloj zemlji. Iznimka je Grad Zagreb u kojem je osnovano 20525 takvih društva. Sljedeća županija po broju osnovanih j.d.o.o.-a je Splitsko-dalmatinska županija s 6478 osnovanih j.d.o.o., što ukazuje na nerazmjer između grada Zagreba kao središta poduzetničke aktivnosti i svih ostalih županija. Usporedimo li podatke osnovanih j.d.o.o.-a i dioničkih društva, vidimo da d.o.o. i dalje prednjači. U Hrvatskoj je 31.12.2022. bilo aktivno 175471 takvih društava. Oblik za koji se poduzetnici odlučuju pored d.o.o.-a i j.d.o.o.-a je obrt, a njih je osnovano 91326 u istom razdoblju. Međutim, obrtnik za obveze obrta odgovara neograničeno, što ga čini manje privlačnim od j.d.o.o.-a.

³¹ Izvor: <https://geostat.dzs.hr/>

9. Prestanak jednostavnog društva s ograničenom odgovornošću

Jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću je vrlo brzo postalo atraktivno malim poduzetnicima kao oblik osnivanja društva, ali također i mladim osobama koje su do tada bile nezaposlene, pa im je ovo bila prilika za samozapošljavanje, kao i poduzetnicima koji su se tek trebali etablirati na tom području. S obzirom na velik broj i popularnost ovog oblika društva, ponajprije zbog niskog temeljnog kapitala, ali i jednostavnog i brzog osnivanja, pitanje je bilo koliko će njih stvarno opstati i biti samoodrživo kroz godine nakon osnivanja. Suočeni s brojnim poreznim opterećenjima i kompliciranom birokracijom, ubrzo se za neke poduzetnike pokazalo neodrživim biti direktor ili član ovakvog društva. Nakon neuspješnog poslovanja, koje karakterizira manjak ili nedostatni prihodi, odlučuju se za zatvaranje. Kako j.d.o.o. nije poseban tip društva, već društvo s ograničenom odgovornošću koje ima određene posebnosti, tako se ni razlozi prestanka ovog društva ne razlikuju od klasičnog d.o.o.-a. Razlozi za prestanak d.o.o.-a propisani su zakonom.³² Članovi društva sami će odlučiti hoće li provesti likvidaciju društva ili će društvo prestati postojati po skraćenom postupku, uz ograničenja koja postavlja sam zakon. Izmjenama i dopunama Zakona o trgovačkim društvima znatno je ubrzan i olakšan postupak zatvaranja j.d.o.o.-a. Naime, prije navedenih izmjena Zakona, postupak likvidacije bio je iznimno dugotrajan i skup. Troškovi su se penjali oko 1500,00 eura, a sam postupak je trajao najmanje godinu i pol do dvije godine. Uz sve to, posebno se naplaćivala ovjera i izrada prijave za upis u sudski registar. Postupak likvidacije morao je biti objavljen u Narodnim novinama što je stvaralo dodatan trošak. Izmjenama i dopunama Zakona, postupak likvidacije objavljuje se na mrežnim stranicama suda što pojeftinjuje postupak. Cijeli postupak likvidacije sada iznosi oko 100 eura. Sam postupak likvidacije je brži, te je skraćen na

³² „Razlozi za prestanak društva jesu:

1. istek vremena za koje je osnovano,
2. odluka članova društva,
3. pravomoćna odluka suda kojom se utvrđuje da je upis društva u sudski registar bio nezakonit,
4. otvaranje stečajnog postupka,
5. smrt, odnosno prestanak nekoga od članova društva, ako što drugo ne proizlazi iz društvenog ugovora,
6. otvaranje stečaja nad nekim od članova društva,
7. otkaz nekoga od članova društva ili njegovoga vjerovnika,
8. pravomoćna odluka suda.“ (čl. 97. ZTD-a)

250 dana. Kao što je već navedeno, kako bi se postigla veća efikasnost, osim likvidacije ZTD je uveo i prestanak društva po skraćenom postupku.

9.1. Prestanak po skraćenom postupku

Potonja opcija je relativno nova, uvedena je 2019. godine izmjenama i dopunama Zakona o trgovačkim društvima, ali svakako mnogo prihvatljivija za poduzetnike. Razlog su ponajprije troškovi zatvaranja koji su u slučaju skraćenog postupka mnogo manji. Također, sam postupak je kraći i traje oko dva mjeseca. Međutim, da bi do njega došlo, moraju se ispuniti određeni uvjeti. Da bi društvo moglo prestati po skraćenom postupku, potrebno je da svi njegovi članovi suglasno donesu takvu odluku i daju izjavu da društvo nema nepodmirenih obveza, što uključuje obveze prema svojim sadašnjim i bivšim zaposlenicima i bilo kakve nepodmirene tražbine. Ukoliko se kasnije pokaže da postoje nepodmirene tražbine vjerovnika, oni mogu te tražbine ostvariti protiv članova društva koji odgovaraju solidarno cijelom svojom imovinom u roku od dvije godine od dana brisanja društva iz sudskog registra. Član društva može kasnije tražiti od ostalih dio koji otpada na njega. Osim toga, društvo ne smije imati ni nepodmirene porezne obveze i dug po osnovi javnih davanja. Nakon što je sva potrebna dokumentacija prikupljena, podnosi se prijava za upis. Međutim, i u tijeku postupka sud može zatražiti dokaz o istinitosti tih navoda, kao i odgovarajuće osiguranje u slučaju naknadnog otkrivanja nepodmirenih tražbina vjerovnika. Ako su ispunjeni uvjeti, sud donosi rješenje po skraćenom postupku bez likvidacije. Protiv tog rješenja moguć je prigovor, a tek nakon što rješenje postane pravomoćno, imovina društva dijeli se sukladno planu raspodjele imovine, a ako nema takvog plana ili ako dio imovine nije raspoređen na spomenuti način, imovina će se raspodijeliti sudjelovanju poslovnog udjela svakog člana društva u temeljnom kapitalu. Troškovi zatvaranja uključuju javnobilježničke troškove, ali i troškove knjigovodstva. Uzimajući to u obzir, potrebna će biti stručna osoba koja će izuzeti društvo iz svih registara i komora. Dodatan trošak nakon gašenja društva predstavlja i čuvanje poslovne dokumentacije i knjiga. One se moraju čuvati u Hrvatskoj gospodarskoj komori (dalje: HGK) 11 godina. Premda nije novost da se spomenuto čuva nakon gašenja društva, novost je da se čuva u HGK koja za tu uslugu naplaćuje trošak. Naknada se podmiruje iz sredstva društva prije njegova brisanja, a izračunava se prema posebnom pravilniku

kojeg donosi ministar pravosuđa. Troškovi tog čuvanja računaju se po dužnom metru, te tijekom 11 godina za svu dokumentaciju društva svakako nisu zanemarivi.

9.2. Likvidacija

Ukoliko članovi suglasno ne odluče provesti prestanak j.d.o.o.-a po skraćenom postupku ili za isti nisu ispunjeni uvjeti, provest će se likvidacija društva. Ostali slučajevi kada se ne provodi likvidacija su otvaranje stečajnog postupka ili pripajanje, odnosno spajanje društva. Odluka o likvidaciji može biti donesena samo ako su prethodno podmirene sve obveze, a postupak započinje donošenjem odluke o prestanku društva koja mora biti ovjerena kod javnog bilježnika. Likvidaciju mogu provoditi osobe koje odrede članovi društva ili sami članovi uprave. Iznimno, iz važnih razloga, likvidatore može imenovati i sud. Odluka o prestanku društva objavljuje se na internetskim stranicama sudskog registra gdje se ujedno objavljuje i poziv vjerovnicima da prijave svoje tražbine u roku od dva mjeseca od objave poziva. Imovina društva se može podijeliti članovima nakon isteka roka od 6 mjeseci od objave poziva. Navedene odredbe su *lex specialis* u odnosu na opću odredbu koja propisuje duže rokove za spomenute radnje tijekom likvidacije. Nakon što je postupak završen, sve poslovne knjige, kao što je već spomenuto, predaju se u prostorije HGK-a. Likvidator mora izraditi početno likvidacijsko izvješće, a po okončanju likvidacije predaje financijska izvješća. Likvidacija je financijski skuplja od prestanka društva po skraćenom postupku, ponajprije zbog nagrade likvidatoru. Ukoliko kroz cijeli postupak društvo angažira zastupnika, odnosno odvjetnika, troškovi još više rastu.

9.3. Stečaj j.d.o.o.-a

Jedan od načina prestanka j.d.o.o.-a u kojem se ne provodi likvidacija je stečaj. Radi se o posebnom izvanparničnom postupku koji se provodi kako bi se namirili svi vjerovnici stečajnog dužnika. To će se učiniti unovčenjem imovine društva, a zatim podjelom tih sredstva vjerovnicima. Dva su razloga zbog kojih može doći do stečaja, a to su nesposobnost za plaćanje i prezaduženost. Navedene pojmove potrebno je razlikovati, a prvo ukratko označava nesposobnost društva da podmiruje svoje obveze ili radnicima nije uspio isplatiti tri plaće, dok je potonje situacija u kojoj imovina društva, odnosno dužnika vrijedi manje od njegovih obveza. Dužnik može predložiti otvaranje

stečajnog postupka i u situaciji u kojoj učini vjerojatnim da mu prijeti nesposobnost za plaćanje, odnosno da svoje postojeće obveze neće moći ispuniti po dospelosti. Za početak, sud će na prijedlog koje od stranaka donijeti rješenje o pokretanju prethodnoga postupka radi utvrđivanja pretpostavki za otvaranje stečajnoga postupka. Stečajni postupak pokreće uprava društva, u konkretnom slučaju direktor. Također, važno je napomenuti kako je odgovorna osoba i osnivač društva. Odgovorna osoba dužna je pokrenuti stečaj, a ako ga ne pokrene, pokrenut će ga FINA. Ipak, zakonski zastupnik će u svakom slučaju morati platiti predujam za namirenje troškova stečajnog postupka. Takav je stav zauzeo Visoki trgovački sud u svom rješenju: „Ako zastupnik po zakonu dužnika ne podnese prijedlog za otvaranje stečajnog postupka u propisanom roku nakon nastanka stečajnog razloga nesposobnosti za plaćanje, pa taj prijedlog podnese Financijska agencija u smislu odredbe članka 110. stavka 1. Stečajnog zakona, sud po službenoj dužnosti donosi rješenje kojim zakonskom zastupniku nalaže plaćanje predujma za namirenje troškova stečajnog postupka u roku od osam dana.“³³ Ukoliko je društvo u blokadi duže od 120 dana, stečaj pokreće FINA. U stečajnom postupku nadležan je trgovački sud na čijem se području nalazi sjedište dužnika. Moguće je da tijekom postupka koji prethodi stečaju ili tijekom samo stečaja dužnik postane sposoban za plaćanje, pa se stečajni postupak obustavi. „Prema čl. 128. st. 9. SZ-a, ako se utvrdi da je dužnik do završetka prethodnog postupka postao sposoban za plaćanje, postupak će se obustaviti.“³⁴ Stečaj poduzeća vrlo je čest slučaj, međutim, treba napomenuti kako to nije uvijek isključiva krivnja osoba odgovornih za poslovanje j.d.o.o.-a. Najbolji primjer za to je netom završena epidemija koronavirusa koja je uzrokovala pomutnju u mnogim sektorima, ponajprije u ugostiteljstvu i turizmu. Uslijed potpunog zatvaranja i nametnutih restrikcija društva nisu imali nikakav ili tek neznatan doljev kapitala, poslovanje je gotovo stalo, te nisu uspjeli izvršiti svoje obveze, odnosno dugovanja prema vjerovnicima. U takvim situacijama, bilo je nužno pokrenuti stečajni postupak uslijed nenadanih i nepredvidivih okolnosti.

³³ Visoki trgovački sud u Zagrebu, PŽ 7220/2017-2 od 06.12.2017

³⁴ Ibid., PŽ-1461/2022-3, od 06.04.2022.

Zaključak

Ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju, ali i potaknut sve većim valom nezaposlenih osoba nezadovoljnih visinom potrebnog temeljnog kapitala za osnivanje klasičnog društva s ograničenom odgovornošću, hrvatski zakonodavac odlučio je uvesti promjene u hrvatski pravni sustav po uzoru na druge zemlje EU. Glavni uzor na tom putu bila je Njemačka, što se ogledalo u obvezi unošenja dijela dobiti u zakonske rezerve, zabrani ulaganja stvari i prava u društvo, te obvezi uplate uloga u novcu u cijelosti, prije registracije društva. Iz engleskog prava preuzeto je korištenje unaprijed propisanih obrazaca kako bi se olakšao i ubrzao postupak osnivanja j.d.o.o.-a. Time je hrvatski pravni poredak prihvatio modernizaciju i omogućio hrvatskim poduzetnicima lakše poslovanje na jedinstvenom europskom tržištu, istovremeno otvarajući mogućnost za poslovanje novih društva sa stvarnim sjedište izvan Republike Hrvatske. J.d.o.o. može nastati samo osnivanjem uz minimalni temeljni kapital od 1 euro, čime se pruža prilika poduzetnicima koji ne raspolažu značajnijim financijskim sredstvima za osnivanje ovakvog oblika društva. Posebna pogodnost ogleda se u činjenici da je imovina društva odvojena od imovine privatnih osoba. Ipak, kako vjerovnici u takvim situacijama ne bi ostali potpuno nezaštićeni, tvrtka j.d.o.o. mora u sebi sadržavati riječ „jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću“ ili oznaku „j.d.o.o.“ kako bi se svima u pravnom prometu dalo do znanja da se radi o društvu s propisano niskim temeljnim kapitalom. Dodatna zaštita vjerovnika osigurana je obvezom unošenja dijela dobiti u zakonske rezerve. To je ujedno i poticaj članovima j.d.o.o.-a da povise temeljni kapital iznad najviše propisanog za takav oblik društva i postanu klasično društvo s ograničenom odgovornošću gdje obveze unošenja dijela dobiti u zakonske rezerve nema, što znači da navedeni iznos članovi mogu isplatiti sebi putem dividendi. S obzirom da se ne radi o novom tipu društva, već o društvu s ograničenom odgovornošću koje ima određene posebnosti, j.d.o.o. će prestati na isti način kao i d.o.o. Ukoliko se ispune zakonom predviđeni uvjeti, članovi j.d.o.o.-a mogu suglasno odlučiti provesti skraćeni postupak, čime će uštediti vrijeme i novac. Ako do takve odluke ne dođe, društvo će krenuti u postupak likvidacije koji zna biti dugotrajan i uključuje dodatne troškove u vidu nagrade likvidatoru. Ako je društvo prezaduženo ili nesposobno za plaćanje, pokrenut će se stečajni postupak kako bi se namirili svi vjerovnici društva. Deset godina nakon osnivanja ovaj oblik društva i dalje bilježi kontinuiran porast. Za pretpostaviti je kako će i u budućnosti j.d.o.o. s jednostavnim i

brzim osnivanjem kod javnog bilježnika, niskim temeljnim kapitalom, troškovima i svim drugim pogodnostima biti konkurentniji od srodnih oblika, poput obrta, koji ima nedostatke u vidu neograničene odgovornosti obrtnika za obveze obrta i klasičnog društva s ograničenom odgovornošću, s visokim temeljnim kapitalom i visokim troškovima osnivanja.

Literatura

- [1] Odluka br. C-212/97 od 9.3.1999
- [2] Odluka br. C-208/00, od 5.11.2002.
- [3] Odluka br. C-167/01, od 30.9.2003
- [4] Odluka br. C-411/03, od 23.12.2005
- [5] Gongeta, Sanja. "Promjene regulatornog okvira njemačkog društva s ograničenom odgovornošću kao posljedica regulatorne konkurencije u području prava društava među državama članicama Europske unije." Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 35, br. 2, 2014
- [6] Becht, Marcus, Mayer, Colin, Wagner, Hannes: Where do firms incorporate? Deregulation and the cost of entry, Journal of Corporate Finance, 14 (2008), str. 242.
- [7] Zakona o sudskim pristojbama, NN, br. 51/23
- [8] Uredba o tarifi sudskih pristojbi, NN, br. 37-621/23
- [9] Zakona o trgovačkim društvima, NN, 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23
- [10] Petrović, Siniša, Ceronja, Petar: Osnove prava društava, Zagreb, Pravni fakultet, 2019., str. 204.
- [11] Barbić, Jakša, Pravo društava, Knjiga druga, Društva kapitala, Organizator, 2020
- [12] Akšamović, Dubravka: Jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću, Informator, br. 6125., 2011., str. 11
- [13] Zakona o porezu na dobit, NN, br. 177/2004, 90/2005, 57/2006, 80/2010, 22/2012, 146/2008, 148/2013, 143/2014, 50/2016, 115/2016, 106/2018, 121/2019, 32/2020, 138/2020, 114/2022)
- [14] Čl. 90. st. 2. Zakona o porezu na dodanu vrijednost, NN, br. 73/2013, 99/2013, 148/2013, 153/2013, 143/2014, 115/2016, 106/2018, 121/2019, 138/2020, 39/2022, 113/2022, 33/2023
- [15] <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/jednostavno-drustvo-s-ogranicenom-odgovornosc-13918>
- [16] <https://geostat.dzs.hr/>
- [17] Visoki trgovački sud u Zagrebu, PŽ 7220/2017-2, od 06.12.2017
- [18] Visoki trgovački sud u Zagrebu, PŽ-1461/2022-3, od 06.04.2022.